

Cours de tibétain - analyse - 18e pratique

Les 37 pratiques des bodhisattvas - Analyse

18e pratique : “la patience face à la souffrance”

༡༨) ལྷུག་བསྐྱེད་བཟོད་པ།

འཚོ་བས་ཐོངས་ཤིང་རྟག་ཏུ་མི་ཡིས་བརྟུན། །
 ཚ་བས་ཚེན་ནད་དང་གདོན་གྱིས་བཏབ་ཀྱང་སྤྲ། །
 འགོ་ཀུན་སྒྲིག་སྤྱུག་བདག་ལ་ལེན་བྱེད་ཅིང་། །
 ལྷུ་མ་མེད་པ་རྒྱལ་སྤྲས་ལག་ལེན་ཡིན། །

18) Même dénué de tout, objet d'un mépris constant,
 Affligé par la maladie et les forces négatives,
 Garder courage et prendre sur nous les méfaits et les souffrances
 De tous les êtres, c'est agir en bodhisattva¹.

༡༨) ལྷུག་བསྐྱེད་བཟོད་པ།

[འཚོ་བ+ས་] [ཐོངས་+ཤིང་] [རྟག་+ཏུ་] [མི་+ཡིས་] [བརྟུན།] །
 [ཚ་བས་ཚེན་ནད་+དང་+གདོན་+གྱིས་] [བཏབ་+ཀྱང་] [སྤྲ།] །
 [འགོ་ཀུན་] [སྒྲིག་སྤྱུག་] [བདག་+ལ་] [ལེན་བྱེད་+ཅིང་]། །
 [ལྷུ་མ་མེད་པ་] [རྒྱལ་སྤྲས་ལག་ལེན་ཡིན།] །

¹ Traduction Padmakara.

Vocabulaire 18e pratique

👉 Vous retrouverez des informations concernant les particules dans le document qui présente un résumé des explications du Clair Miroir.

འཚོ་བ་	vie, mode de vie, nourriture, prendre soin
--------	--

Ce mot a beaucoup de sens, dont ceux indiqués. Tout dépendra du contexte.

ཐོངས་	manquer, appauvrir, v. non-volitif
-------	------------------------------------

ཐོངས་པ་/ ཐོང་བ་/ ཐོང་བ་//. Le sens de base est "manquer de quelque chose". D'où également "être appauvri" en ce qui concerne quelque chose, "être pauvre de", et aussi "être privé de". Dans le cas de quelqu'un qui n'a ni argent ni biens, il signifie "être pauvre / appauvri". Par exemple, [TC] རིག་པས་ཐོངས་པ། "il manquait d'intelligence" ou "son intelligence était faible". TD

ཞིང་ / ཅིང་ / ཞིང་	et
--------------------	----

Rappel du Clair Miroir: "La particule ZHING coordonne en général les syntagmes nominaux, adjectivaux et verbaux. Lorsqu'on examine en détail, il y a trois cas:

- Convergence sémantique,
- Connecteur temporel (simultanéité),
- Connecteur adjonctif.

རྟག་དུ་	toujours
---------	----------

ཡིས་	particule ergative-instrumentale
------	----------------------------------

བརྒྱས་	déprécier, offenser, insulter, v. volitif
--------	---

བརྒྱས་པ་/ བརྒྱས་པ་/ བརྒྱས་པ་/ བརྒྱས་/. Signifie "traiter les autres de manière abusive", les mettre au-dessous de soi et les bousculer. Ce sens est illustré par le comportement d'une brute de cour d'école qui tente de s'imposer aux autres en utilisant toutes sortes de moyens belliqueux ou d'une personne qui traite les autres avec mépris, en les rabaisant et en les bousculant. TD

ཚབས་ཆེན་ནད་	maladie grave
-------------	---------------

གཤོན་	influence néfaste, démon
-------	--------------------------

བཏབ་	planter, établir, frapper
------	---------------------------

Ce verbe a de multiples usages et nous l'avons déjà rencontré. Voici quelques constructions avec ce verbe tirées de l'Illuminator: བཏང་ཡིག་ལ་རྒྱས་བཏབ་པ། "sceller la lettre à envoyer" ; ག་རྒྱལ་ས་པོར་ནད་ཀྱིས་འདེབས་པ། "le corps est touché par la maladie" ; ངན་ལྷགས་ཀྱིས་བཏབ་པ། "jeter des mantras (sorts) maléfiques" ; འགོ་རྩིས་བཏབ་པ། "réfléchir à la question de savoir s'il faut partir ou non" ; ལས་དོན་གྱི་གོས་འདེབས་པ། "employer la technique requise pour le travail" ; དྲན་སྐུལ་འདེབས་པ། "inciter à se souvenir" ; ཇ་ལ་ཚྭ་འདེབས་པ། "mettre du sel dans le thé" ; ལྷག་གཟེར་འདེབས་པ། "avoir une douleur très ou aiguë (par ex.g., avoir très mal aux dents)". TD

ཀྱང་	même si
------	---------

Rappel du Clair Miroir, page 56: La "particule ornementale de convergence sémantique" a trois fonctions: Intensif, Adversatif, Additif.

སྐར་	encore, à nouveau
འགོ་ཀུན་	tous les êtres
ཇིག་སྤུག་	négativité et souffrance
ལེན་བྱེད་	prendre (sur soi, ici dans le contexte)
ལྷམ་པ་	découragement

Annexe : commentaire de Chökyi Drakpa

Au niveau de la 12e pratique commence une partie du texte consacrée à རྗེས་ཐོབ་ཏུ་རྒྱུན་རྒྱུ་ལམ་དུ་
འབྱེད་བ་ “intégrer les circonstances adverses dans le chemin lors de la post-méditation”. Ce
point est présenté en quatre points.

Le premier de ces quatre points མི་འདོད་པའི་ཚོས་བཞི་ལམ་དུ་འབྱེད་བ་ est lui-même divisé en quatre
points. Ils correspondent aux pratiques 12, 13, 14 et 15.²

Le deuxième de ces quatre points བཟོད་དཀའ་ལ་ལམ་དུ་འབྱེད་བ་ est lui-même divisé en deux
points : 16e et 17e pratiques.

Le troisième des quatre points est divisé en deux, dont le premier est la 18e pratique.

གསུམ་པ་འབྱོར་རྒྱུད་གཉིས་ལམ་དུ་འབྱེད་བ་ལ་གཉིས། རྒྱུད་པ་ལམ་དུ་འབྱེད་བ། འབྱོར་བ་ལམ་དུ་
འབྱེད་བའོ། །དང་པོ་ནི།

འཚོ་བས་ཐོངས་ཤིང་རྟག་ཏུ་མི་ཡིས་བརྟམ། །
ཚབས་ཚེན་ནད་དང་གདོན་གྱིས་བཏབ་ཀྱང་སྤང། །
འགོ་ཀུན་སྡིག་སྤྱུག་བདག་ལ་ལེན་བྱེད་ཅིང་། །
ལྷམ་པ་མེད་པ་རྒྱལ་སྤམ་ལག་ལེན་ཡིན། ཞེས་གསུངས།

དོན་ནི། རོར་ལོངས་སྡོད་སོགས་དང་པོ་ནས་མེད་པའམ། སྤང་ཡོད་ཀྱང་དག་སོགས་གྱིས་བརྟམས་
ཤིང་བད་དེ། སྡིག་འཚོ་བའི་རྒྱུད་དུ་གྱུར་པའི་ཟས་གོས་ཅོམ་གྱི་འབྱོར་བས་ཀྱང་ཐོངས་ཤིང་དབུལ་བར་
གྱུར་པ་དང་། དེར་མ་བཟོད་དུས་རྟག་ཏུ་མི་མང་པོ་ཡིས་བརྟམ་ཤིང་སྡོད་པའི་གནས་སུ་བྱེད་པ་དང་། ད་
དུང་དེའི་སྡོད་དུ་མཛེ་སོགས་ཚབ་ཚེན་གྱི་ནད་དང་། སྤང་གདོན་སོགས་མ་རུངས་པའི་གདོན་གྱིས་བཏབ་
ནས་ཤིན་ཏུ་སྤྱུག་བསྡུལ་བར་གྱུར་ཀྱང་། རང་ཉིད་སྤྱུག་བསྡུལ་གྱིས་མནར་བ་ལ་རྗེས་སུ་དབགས་ནས་
གཞན་སྤྱུག་བསྡུལ་གྱིས་མནར་བའང་རི་ལྟར་བཟོད་སྟམ་པའི་སྡོད་རྗེའི་སྟོབས་གྱིས་སྤང་ཡང་འགོ་བ་ཀུན་
གྱི་སྡིག་པ་དང་སྤྱུག་བསྡུལ་ཐམས་ཅད་བདག་ཉིད་ལ་ལེན་པར་བྱེད་ཅིང་། རྒྱུད་ཅིང་ཐོངས་པ་འདི་འདྲ་རི་
ལྟར་བཟོད་སྟམ་དུ་སེམས་ལྷམ་པ་དང་བག་འཁུམས་པ་མེད་པའི་སྡོད་སྟོབས་དང་ལྡན་པར་བྱེད་པ་ནི་རྒྱལ་
སྤམ་རྣམས་གྱིས་རྒྱུད་པ་ལམ་དུ་འབྱེད་ཚུལ་གྱི་ལག་ལེན་ཡིན་ལོ་ཞེས་བའོ། །

² Le premier sous-point de la première des *quatre choses indésirables à intégrer à la voie* est : 12e pratique : མི་རྟོད་པ་ལ་བཟོད་པ་
“être patient face aux déconvenues”. 13e pratique : སྤྱུག་བསྡུལ་དུང་ལེན་གྱི་བཟོད་པ། “la patience qui accepte volontairement les
difficultés”. 14e pratique : མི་སྟོན་པ་ལ་བཟོད་པ། “la patience face aux blâmes”. 15e pratique : སྤང་པ་ལ་བཟོད་པ། “la patience face aux
reproches”.